

sta Esineeseen
Tarinasta Esineeseen
Tarinasta Esineeseen

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
MUOTOILUINSTITUUTTI
muotoilun koulutusohjelma
taideteollisuuden suuntautumisvaihtoehto
koru- ja hopeamuotoilu
Liisa Koskela
opinnäytetyö
2008-2009

Tove Jansson ja Muumi-Pappa tiesivät mitä tekivät, kun nimesivät Papan veneen "Seikkailuksi". Heillä oli syvä ymmärrys siitä, että ihminen tarvitsee paitsi oman sängyn ja pannukakkua aamuisin, myös väräyttävää jännitystä ja vapautta purjehtia horisonttiin"

(Tuula Korolainen, Kirjaseikkailu, 2001, s9)

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
MUOTOILUINSTITUUTTI
muotoilun koulutusohjelma
taideteollisuuden suuntautumisvaihtoehto
koru- ja hopeamuotoilu
Liisa Koskela
opinnäytetyö
Tarinasta Esineeseen
2008-2009

29 sivua

Tiivistelmä

Opinnäytetyö perehtyy esineiden tarinankerrontaan. Haluan pitää selkeän eron kuitenkin esineisiin, jotka edustavat jotain tarinaa tai luovat muuten ihmisille mieleyhtymää jo tunnetusta kertomuksesta ja niille objekteille, jotka kertovat sen itsessään. Alue on veteen piirrettyjen viivojen välissä, missä toisella puolella tarina kirjoitetaan kirjaimin ja toisella puolella muodot ja ajatukset vain muistuttavat meitä jo tiedetystä tai koetusta.

Työ löytää analyyttisen keinon, jolla toteuttaa tarina esineeseen ja tutkii eri tapoja ja mahdollisuuksia toimia viitekehyksen puitteissa päätyen ratkaisuun, jossa hyödynnetään pääasiallisesti Janne Seppäsen määrittelemää visuaalista järjestystä, sekä Hilikka Ylösen keinoja paloitella tarina osiin.

Prosessissa perehdytään jo olevassa oleviin tarinaesineisiin ja mittaillaan niiden toimivuutta tutkimuksen puitteissa päätyen työstämään Eino Leinon teoksesta ”Helkavirsiä” runoa nimeltä ”Pimeän Peikko”. Lopullinen objekti on koru kaavailujen pohjalta ja kokeilu osoittaa tutkitun tien toimivaksi ohjenuoraksi, yhdeksi keinoksi ja lähestymistavaksi, tarinankerrontaan esineissä.

asiasanat: satu, tarinaesine, visuaalinen järjestys

Lahti University of Applied Sciences, Design Institute
jewellery and object design
Liisa Koskela
From Tale to an Object
graduation project
2008-2009

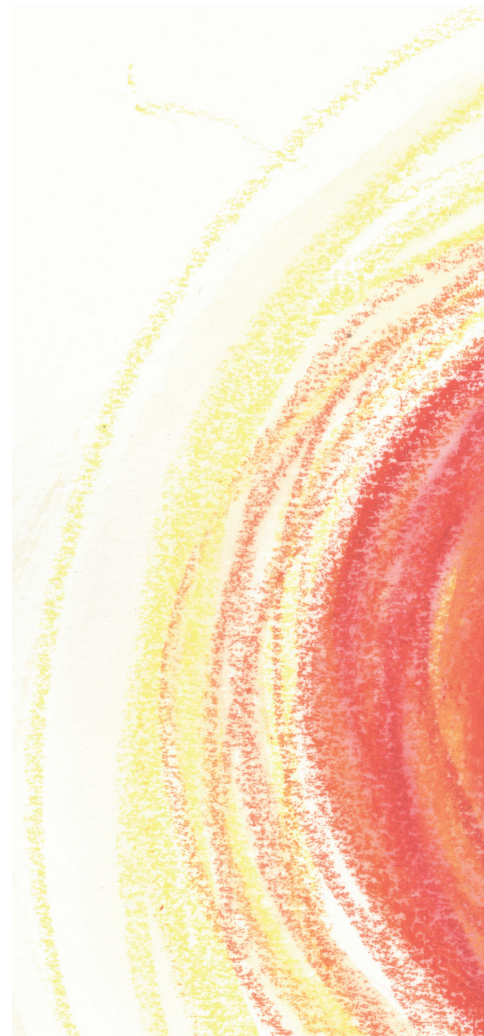
29 pages

Abstract

Graduation project orientates in narrations of objects. However it does clearly tell apart objects that represent a certain story or otherwise create a connection to the story that is already known, and to those pieces that tell the story by themselves. The area is between the lines drawn in water, where on the other side story is told with letters and on the other side forms and thoughts just remind us of something already known and experienced.

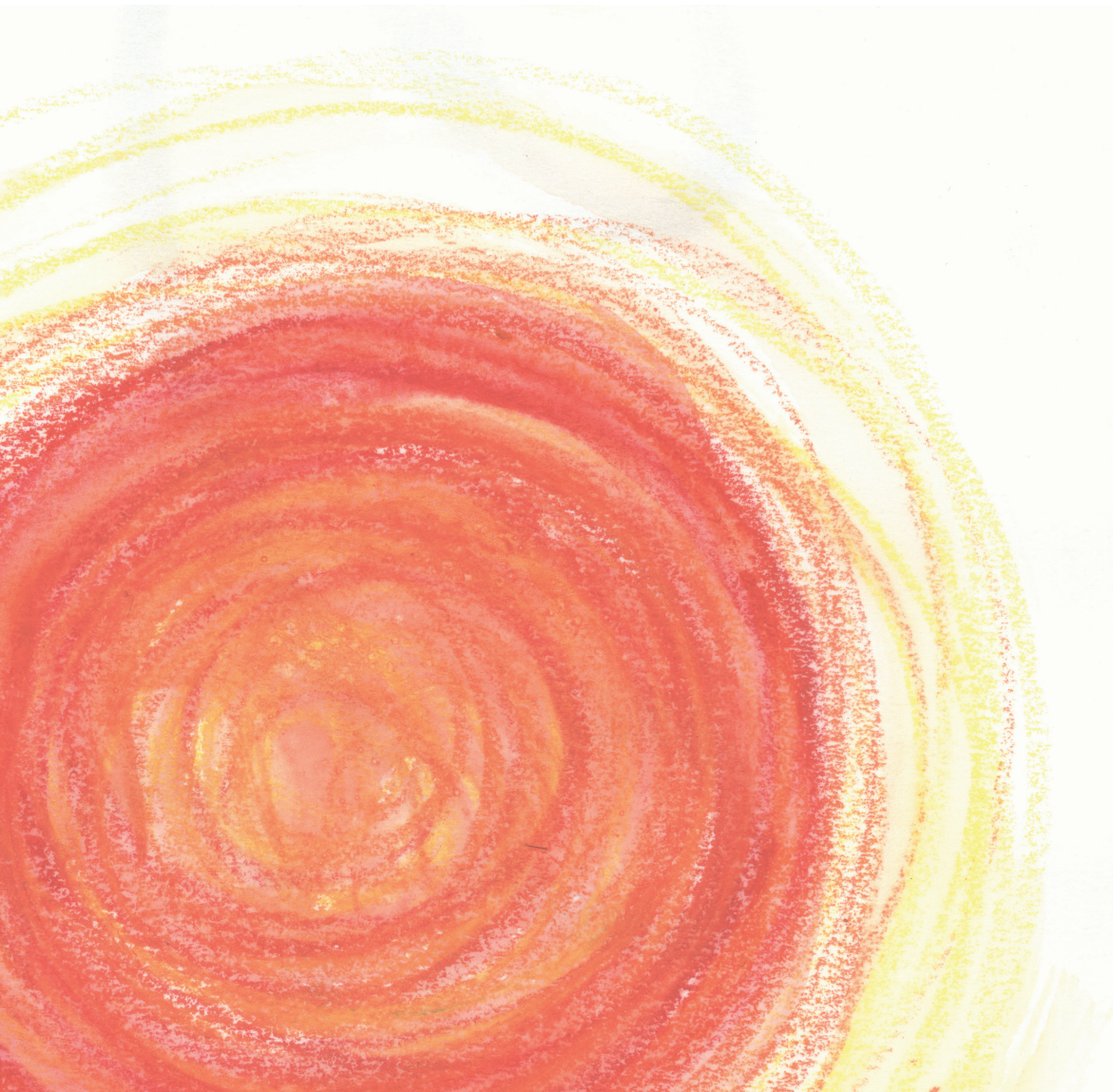
Meaning is to find somewhat analytic way how to practice a story in to an object. Researches investigated different ways and opportunities how to work within framework and came to conclusion, where it mostly takes advantage of Janne Seppänen's definition of visual order and Hilikka Ylönen's ways how to chop up a story into pieces.

Process takes a glance to the objects already existing and measures their workability within researches ending up to work with a poem "Pimeän Peikko" from Eino Leino's "Helkavirsiä". The final object is a piece of jewelry carrying through the plan created and this test shows us that the pattern is workable, a guiding principle, a way and a method of approaching, to tell a story in an object.

Sisälyys

- 1 Johdanto
- 2 Aihe
 - 2.1 aiheen määrittely
 - 2.2 ongelmat
 - 2.3 olemassa olevaa
- 3 Tutkimus
 - 3.1 esine
 - 2.1.1 visuaalinen järjestys
 - 2.1.2 esine ja ympäristö
 - 3.2 tarina
 - 2.2.1 sadun kokeminen
 - 2.2.2 sadun osat
- 4 Olevan analysointi
- 5 Suunnittelu
 - 5.1 lähtökohtina
 - 5.2 ajatuksina
- 6 Toteutus
- 7 Päätösanat
- 8 Lähteet

1 johdanto

Tarinat ovat aina inspiroineet minua. Omistan vinon pinon satukirjoja ja kokoelmia, mutta en kuitenkaan osaa selittää, miksi koen sadut niin tärkeinä ja lohdullisina henkilökohtaisesti. Kenties itseni ymmärtäminen yleisen mielenkiintoni lisäksi ohjasivat minut rakentamaan opinnäytetyöni satujen maailmaan. Intohimo tarinoita kohtaan on jokatapauksessa tärkeä voima, millä kannan mielenkiintoani ja intoani tekemistäni kohtaan läpi prosessin.

Opinnäytetyöni juuret ovat varsin laajalle levittäytyneet. Etsin itselleni varsin kauan aihetta, joka sekä kiinnostaisi minua, että samalla antaisi jotain uutta korumuotoilun kentälle. Myös selkeä lineaarisuuden hahmoittaminen muodostui tärkeäksi kriteeriksi valitessani lopullista aihetta. Prosessin alussa tuli myös hyvin selväksi hieman kantapäänkin kautta, että oman pääni pitäminen olisi tärkeämpää, kuin liiallinen muiden kuuntelu siitä, mitä minun tulisi tehdä. Näin ainakin omasta mielestäni saisin aikaiseksi eheämmän kokonaisuuden. Lopullinen aihe valikoitui myös sillä perusteella, että tietoa aiheesta olisi saatavilla pikemminkin yllinkyllin, kuin kivien alta kaivelemalla. Tiedon ja aiheen haku ja hahmoittaminen loivatkin vakaan “passiivisen tiedonkeruun prosessin”, josta hyödyin paljon työssäni. Tärkeiksi teoreettisiksi taustoiksi muodostuivat myöhemmin Janne Seppäsen visuaalinen järjestys ja Hilikka Ylösen tapa paloitella tarinat osiin.

Työn tarkoitus on löytää keino luoda mielikuvieni tarina esineeseen perustellusti alkaen aiheen tutkimuksesta ja oman lähestymistavan löytämisestä päätyen viimein lopullisen teoksen suunnitteluun ja valmistukseen.

2. aihe 2.1 määrittely

Tutkimukseni kohteena ovat esineet jotka kertovat tarinan. Haluan pitää selkeän eron kuitenkin esineisiin, jotka edustavat jotain tarinaa tai luovat muuten ihmisille mieleyhtymää jo tunnetusta kertomuksesta. Rajaan ajatukseni nimenomaa niihin esineisiin, joissa on alku, keskiosa ja loppu - sadun kaikki elementit kokonaisuudessaan, ei vain viitteitä niihin. Alueeni on veteen piirrettyjen viivojen välissä, missä toisella puolella tarina kirjoitetaan kirjaimin ja toisella puolella muodot ja ajatukset vain muistuttavat meitä jo tiedetystä tai koetusta. Tavoitteenani on kehittää yleishyödyllinen keino käsitellä aihetta. Sovellettavuus on myös suurena motivoijana tutkimustani tehdessä.

2.2 ongelmat

Aiheeni on kulttuurillisesta näkökulmasta haastava, sillä jokaisen omat lähtökohdat kuitenkin vaikuttavat siihen, miten näemme ja koemme maailman ympärillämme. ”Eri merkityskartoilla ei ole kulttuureissa samaa painoa. Kukin merkityskartta ilmentää sen muovanneen ryhmän asemaa ja näkökulmaa. Niinpä hallitsevassa asemassa olevien ryhmien merkityskartoilla on taipumusta tulla koko kulttuurin näkyviksi tavoiksi luokitella ja järjestää todellisuutta.” (Mikko Lehtonen, Merkitysten Maailma, 2000, s 25) Tätä ongelmaa pyrin rajaamaan mahdollisuuksieni mukaan länsimaiseen ajatteluun sidonnaiseksi, toki omat lähtökohtani ja kokemukseni tulevat varmasti olemaan päällimmäisenä. Tutustuin ennen varsinaisen työn määrittelyä joukkoon kulttuurillisesti avartaviin teoksiin, jotka varmasti vaikuttavat työskentelyyni tämän projektin parissa. Lisäksi uskon, että omista lähtökohdista ja maailmankuvasta poikkeaminen olisi kovin hankalaa ja tässä yhteydessä liian haastavaakin minulle muotoilijana. Itselleni uudesta, ulkopuolisesta näkökulmasta voisi tehdä kokonaan uuden opinnäytetyön veroisen tutkielman aikanaan.

Pohdin myös pitkään esineeni kerronnallisuuden ”astetta” kuinka paljon on tarkoitukseni jättää tulkinnan varaan ja kuinka paljon esine ajaa tulkitsijaansa omalle suunnalleen. Kuinka tärkeänä pidän tarinan painopistettä lopullisessa työssäni? Pohdin ajatusta esineen kokijasta, joka tulkitsemisen sijaan keskittyykin kuumeisesti yhdistämään esinettä tarinaan ja toisaalta kokijasta, joka ei edes huomaa esineessä tapahtuvan mitään. Sopiva etäisyys on siis pidettävä lähtökohtiin, jotta työ toimii myös omana itsenäisenä teoksenaan kuitenkin menettämättä tarkoitustaan. Tässäkin suhteessa otan toki taiteellista vapautta ja luomisen riemun itselleni.

Muotoiluun liittyvät pulmat ovat lähinnä ongelmien ratkaisua, uusien toimintatapojen ja näkökulmien etsimistä. Yksi muotoilun suurista haasteista on uuden luominen ja oivalluksen ilmentäminen fyysiseen ympäristöön.

2.3 *olemassa olevaa*

Tarinat esineissä eivät ole kovinkaan uuden uusi keksintö. Varhaiskantaisten kuvakirjoitukset pohjineen jopa voitaisiin luetella niihin. Ennen luku- ja kirjoitustaidon yleistymistä tämä on ollut ainoa keino siirtää tietoa. Kuvakirjoitus on ollut tärkeää lähtien Egyptin hieroglyfeistä ja steeloista päätyen aina keskiaikaisten kirkkojemme seiniin. Nämä esimerkit eivät toki vielä ole kokonaisuudessaan kolmiulotteisen esineen veroisia tarinankertojia, mutta niissä käytetään hyvinkin samoja keinoja ja tapoja tuoda asia esiin. Historialliset esineet edustivatkin tutkimuksissani mielestäni mehukkainta ydintä, mitä tarinaesineillä tuntui olevan tarjolla. Lisäksi kulttuurirajojen ylittyessä tavat, keinot ja viestit muuttuivat kiehtovasti.

Tutustuessani materiaaliin, jota tarinaesineiden saralla oli tehty lähimenneisyydessä, materiaali paljastuu hyvinkin suppeaksi. Aiheen viereen osutaan hyvinkin usein ja laajalti, mutta täydellistä toteutusta on hyvinkin hankala löytää. Muutaman taiteilijan löysin aiheeseen vaikuttamasta ja pyrinkin saamaan heiltä henkistä pääomaa ja materiaalia opinnäytetyöhöni. Lopputulos ei ollut kovinkaan lohdullinen. Vaikka kysymykseni olivat selkeitä, niihin vastaaminen tuntui olevan huomattavan hankalaa. Haastateltavien vastaukset olivat aiheen vierestä ja ohi livettiin useaankin suuntaan. Vastaukset toki antoivat minulle uusia kuvakulmia ja ajatuksia aiheen käsittelyyn, mutta toisiinsa niitä on hyvinkin hankala verrata tai kasata niistä minkäänlaista kattavaa yhteenvetoa. Aiheen käsittelyyn tuntui olevan yhtä monta tapaa kuin oli tekijöitäkin.

Tarkastelin muutamia mielenkiintoisimpia näistä esineistä tarkemmin prosessin edettyä vaiheeseen, jossa sain oman lähestymistapani aiheeseen selkeämmäksi. Niistä lisää myöhemmin.

3 tutkimus

3.1 esine

3.1.1 visuaalinen järjestys

Visuaalinen järjestys Janne Seppänen mukaan

Visuaalinen järjestys muodostuu katseen kautta tapahtuvasta vuorovaikutuksesta maailman kanssa. Visuaalinen ilme ei ole koskaan yhdentekevä, se on osa luojansa maailmankuvaa ja näkemystä. Oman kotimme visuaalinen järjestys kertoo meistä jo uskomattoman paljon. Siihen kuuluvat niin materia, kuin valot ja varjotkin. Siihen kuuluvat asiat, jotka huomaamme samantien, kuten myös ne, jotka oivallamme vasta vähän aikaa tutkittuamme asiaa - Kenties emme huomaa niitä ollenkaan, mutta ilman niitä kokonaisuus kärsisi. Visuaalinen järjestys on inhimillisen tuotannon tulos, johon kuuluvat niin visuaalisuuden tuottaminen, kuin niiden tulkitseminen ja kokeminen kunkin oman kokemusmaailman kautta.

Seuraavan lainauksen valitsin selventämään visuaalisen järjestyksen moniulotteisuutta sen ollessa itsessään hyvinkin hankala käsite.

“Mieleeni kumpuavat filosofi Michel Serresin ajatukset esineen kätkemisestä. Ensimmäinen mahdollisuus on kaivaa syvä kuoppa, pistää esine sinne ja luoda vahvasti maata päälle. Jos tämä tuntuu liian suoraviivaiselta, niin esineen voi myös piilottaa toisten samanlaisten joukkoon. Tiettyä oljenpätkeä on mahdoton löytää suuresta olkikasasta. ...Kolmas kätkemisen tapa vaatii eniten taitoa, mutta on myös ilmeisesti kaikista tehokkain. Esine on mahdollista laittaa myös niin näkyvälle paikalle, että se muuttuu paikan visuaalisen järjestyksen itsestäänselväksi osaksi, tavallaan siis näkymättömäksi.” (Janne Seppänen, katseen voima, 2001, s31)

Visuaalinen lukutaito on kyky tulkita kuvallisia esityksiä, mutta myös kyky tuottaa niitä ja kommunikoida niiden avulla. Visuaalista lukutaitoa tarvitsen siis minä luojana, että katselija tulkitsijana. Tähän taitoon liittyvät olennaisena osana järjestyksen luominen kokonaisuuteen, mitä piilotetaan, mitä korostetaan ja mitä halutaan tuoda esiin herättämättä huomiota. Lähtökohdat visuaaliselle lukutaidolle syntyvät meille jo lapsena, kun kokemusmaailmamme kautta alamme järjestämään ja lajittelemaan näköhavaintojamme omien normiemme mukaisiksi.

”Visuaalinen ei ole satunnaista näköaistimusten virtaa. Siihen muodostuu rakenteita ja järjestyksiä. Näitä visuaalisia järjestyksiä on sekä fyysisessä ympäristössä, esinemaailmassa, että kuvallisen esittämisen muodoissa ja sisällössä.” (Janne Seppänen, Katseen Voima, 2001, s34)

Minun visuaalinen järjestykseni

“Katseen Voima” ei ollut minulle teoksena uusi tuttavuus, mutta tällä kertaa se oli ehdottomasti uusi lukukokemus! Ensimmäisen kerran olen lukenut sen läpi jo puoli vuosikymmentä sitten ja selkeästi maailmaa näkee ja ajattelee nyt jo näinkin lyhyellä aikavälillä varsin erillä tavalla, sillä opuksen sisältö todella teki vaikutuksen. Teos vastaa useaan “miksi?”-kysymykseen muotoilun alalla, mitä on ehkä vaikea kysyä ja vielä vaikeampi niihin olisi vastata.

Koen teoksen vaikuttaneen minuun ulkopuolelleni näkijänä ja kokijana, ympäristön ja kokemusten ainutlaatuisuuden tulkina ja osana kokonaisuutta. Taide ei ole esineitä vaan taiteeseen kuuluu koko kokemus kokonaisuudessaan. Myös tietty analyttinen lähestymistapa löytyi teoksen sisältä. Esineiden analyttinen kokeminen sinänsä on kyllä aavistuksen pelottavakin ajatus, mutta lähinnä tämä on toiminut mieltiessäni tilanteita jälkikäteen. Kuinka esineen kokeminen saikaan uutta ulottuvuutta, kun sitä tiirailtiin hämärässä huoneessa taskulampun ohuen valokeilan avulla? Kuinka sommitelma saa aikaan liikettä valinnoillaan ja mitä tapahtuukaan minun ottaessani esineen käteeni? Aistien havaitsemat, aivojen kenties tiedostamattomat ärsykkeet eivät koskaan ole yhdentekeviä. Aika ja tila luovat mahdollisuuden kokemiselle, mikä ei ole toistettavissa koskaan ikinä samankaltaisena.

Toinen visuaalisen järjestyksen kokeminen, mikä valaisi mieleni, tapahtuu esineen sisällä. Kuinka katse kulkee esineessä, kuinka tietyt yksityiskohdat saavat huomion kiinnittymään itseensä ja kuinka “epäolennainen” siirretään taustalle...? Aikoinaan minulle öljyvärimaalausta opettaneen kuvataiteilija Hannu Lukinin opit yhdistyivät varsin sulavasti “Katseen Voiman” keinoihin vaikuttaa visuaaliseen olemukseen ja kokonaisuuteen. Jatkossa osaan varmasti kurkistella omia töitäni huomattavasti analyttisemmin näiden asioiden suhteen.

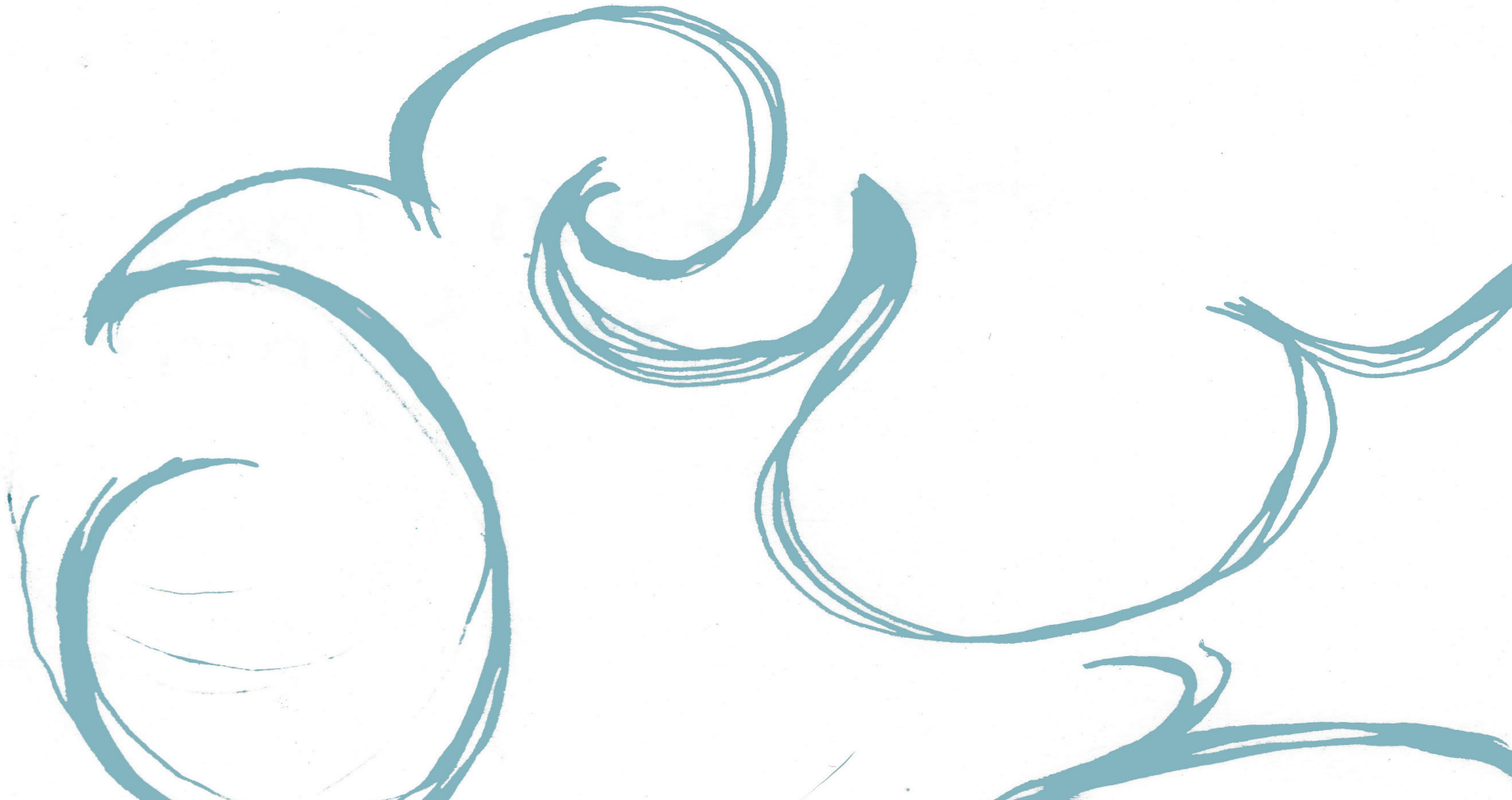
Työtäni ajatellen on ensialkuun luotava muodon visuaalinen järjestys, joka vakauttaa tarinan sisällön itseensä tasapainoisesti. Tämän jälkeen muokata ja toteuttaa aatetta ja muotoa esineen kohdalla siten, että periaatteet, joita elämyksellisesti opin tätä lukutaitoa harjoittaessani tulevat kuulluksi ja toivottavasti nähdyksikin.

3.1.2

esine ja ympäristö

Muoto tuo mukanaan uuden ulottuvuuden, käsin kosketeltavuuden ja tunnon mukaan esineeseen. Useiden aistien pieniä ärsykeitä on monesti hankala havaita ja usein esimerkiksi haju- tunto- ja makuaistia ei tule ajatelleeksi, ennen kuin kohtaa ne uudelleen kenties jossain uudessa ympäristössä. Näihin asioihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota myös muotoilun kentällä. Tämän huomion on tehnyt myöskin graafinen suunnittelija ja taiteilija Abigail Larsen ”...Yhteys esineisiin ja niiden tarinoihin vahvistuu, kun esine on koettavissa kaikin aistein...” (<http://www.abbylarsen.com/gallery/portfolio/catalogmockup.pdf> 18.8.2008). Värit, muodot, lämpö, kylmyys ja tuoksut tuovat esineen tarinan moninaisuuden esiin suhteessa kaksiulotteiseen kerrontaan.

Esine on mielestäni myös vahva osa ympäristöään, jossa se esiintyy. Ympäristö suhteuttaa esitetyn mittapuihinsa ja halusimmepa tai emme, myös perspektiivit vaikuttavat esineen kokemiseen. Ympäristön muuttuessa myös tulkinta muuttuu. Koskaan emme voi olla varmoja, mitä kokijan mielessä liikkuu. Eri kontekstit uivat toistensa lomissa, ja jos niihin haluaa vaikuttaa on otettava huomioon koko ympäristö. Pahimmillaan ne voivat ”pilata” teoksen ajatukselliset lähtökohdat ja parhaimmillaan ne tiedostetaan ja käytetään hyväksi presentoinnissa.

3.2 tarina

3.2.1 sadun kokeminen

Tutkijoiden mukaan sadun merkitys perustuu tunnekokemukseen kuulijassaan. Parhaimmillaan se voi auttaa käsittelemään tunne-elämän ongelmia ja auttaa löytämään ratkaisuja elämän ongelmatilanteisiin. Nämä kohdat mainitaan erityisesti lapsien suhteessa satuihin, mutta en menisi vähättelemään niiden merkitystä myöskään aikuistuttuamme. Sadut ovat ainakin itselleni yhä hyvin terapeuttisia. Useimmat teoksista, mihin olen tutustunut työskentelyni yhteydessä suhteuttavat sadut nimenomaan lapsiin, mutta tutkimuksissani tulen yleistämään näitä ajatuksia kaiken ikäisiin ihmisiin. Eri ikäisinä sadut koetaan eri tavoin. Ikä vaikuttaa, mutta tuskin muuttaa sitä faktaa, että saduilla on merkitystä.

Satuja kerrotaan viihdyttämiseksi, rohkaisemiseksi ja lohduttamiseksi, mutta eritoten myös moraalien ja oikeiden käytöstapojen opettamiseksi. Kuvitteellisen tekstin ja miksei myös esineen on annettava kantaa ja merkitysten kuljettaa niin, että teksti ei ole pääosassa, vaan sen sisältämä ajatus. Fyysinen muoto on välittäjä. Näihin ajatuksiin ihminen palaa myöhemmin ja helposti samaistuu - tosielämän yksinäisyydessä vaikkapa muumitarinoiden Nyytiin, joka iloitsee löytäessään viimein ystävän. Sadut antavat luvan myös tuntea turvallisesti tunteita, jotka eivät välttämättä ole muuten mielekkäitä. Satujen tarkoitus on psykologisesti auttaa meitä selviämään todellisuudesta, josta ne ironisesti ovat myös pakokeino. Sadut koetaan mielekkäiksi, koska ne alkavat ja loppuvat aikanaan. Ne yllättävät ja hämmästyttävät ja luovat näin emotionaalista tasapainoa arjelle.

Ammattilaiset suosittelevat satuja luettaviksi paljon. Ne auttavat ymmärtämään ja oppimaan tunnetiloja, eivät ainoastaan viihdyttämään. Luetut sadut jättävät jalansijaa mielikuvitukselle aivan toisella tapaa kuin esimerkiksi katsotut elokuvat. Satu on viisas, sillä se ei tyrkytä tietoa, vaan sallii kokijansa itse löytää ratkaisuja. Tietoisuus sadusta on hyvinkin rationaalinen ja looginen, niin että ymmärtämys perustuu empiirisiin havaintoihin

3.2.2 sadun osat

Tarttuessani ajatukseen tarinan visuaalisesta järjestyksestä mieleni hapuilee tarinan rakenteen järjestyksen paloitteluun. Hilikka Ylönen määrittelee suurimman osan saduista sisältävän ainakin seuraavanlaiset osat

- Ongelmat
- Auttajat ja esteet
- Oppiminen
- Kriisi, joka johtaa ratkaisuun.
- Päähenkilöiden elämässä tapahtuu muutos
- Päähenkilö hyväksytään ja häntä rakastetaan, muita voidaan rangaista tai palkita.

Näillä eväillä on hyvä lähteä jäsentelemään omaa tarinaani ja luoda sille visuaalinen järjestys ja saada kokonaisuus eheäksi. Tarkoitukseni on soveltaa yleisiä pohdintojani ja toteuttaa kaavamaistakin ajatusta sadun osien suhteuttamisesta visuaaliseen järjestykseen.

4 olevan analysointi

Trajanuksen pylväs Roomassa
kera yksityiskohdan sitä
kiertävästä reliefistä

kuva 1

kuva 2

alla John T Unger teos "3 Billy Goats Gruff"

kuva 3

Tarkoitustani vastaavien objektien löytäminen muodostui tässä vaiheessa tutkimustani yhä vain haasteellisemmaksi. Törmäsin esimerkkejä etsiessäni aina vain uusiin epäjohdonmukaisuuksiin. Esineen tulisi kertoa tarinaa, joka minun tulisi tuntea ja tietää, tai vähintäänkin minulla olisi mahdollisuus tutustua siihen, ilman että esine vain jälleen kerran edustaisi. Tällaisten objektien tunnistaminen on hyvin hankalaa. Lähimmäksi pääsi ehkäpä Roomassa sijaitseva Trajanuksen pylväs, joskin se toimittaa virkaansa hieman eri mittakaavassa. Pylväs kertoo tarinaa voitokkaista sotaretkistä Daakiaan, mistä roomalaiset ryöväisivät mitaamattomat määrät kultaa, muita arvometalleja ja rikkauksia, Daakialaisten kokiessa karvaan tappion ja kansakunnan romahduksen. Tarina etenee pylväässä spiraalimaisesti alhaalta ylös, joten sen visuaalinen ilme on hyvin lineaarinen ja selvästi havaittavissa. Perspektiivien suhteen on reliefimäisissä kaiverruksissa hieman huijattu, jotta enemmän haluttuja yksityiskohtia saataisiin näkyviin. Monumentaalisuudessaan pylväs on varmasti ollut vaikuttava näky omana aikanaanakin, kuten myös itselleni joitain vuosia takaperin. Tarinan tarkoituksenmukaisuutta on kuitenkin kyseenalaistettu hieman, sillä tavallisen tallustelijan on ilman tikapuita mahdoton nähdä kuin murto-osa kokonaisuudesta. Kerronnan yksityiskohtiin sinänsä on hankala paneutua tässä tapauksessa tietojeni ollessa vain viitteellisiä välähdyksiä kokonaisuudesta, mutta kerronnan keinot on hyvä ottaa huomioon.

Toisena esimerkkinä mainittakoon Kranizky&Overstreet taiteilijakaksikon työt. Heidän töidensä tarinoita en tiedä, jos niitä onkaan olemassa (todennäköisesti ei, sillä tekijät olivat hyvin uteliaan oloisia kuulemaan ulkopuolisten tulkintoja töistään), mutta muuten sain heiltä haastattelemalla hienoa tietoa ja uutta lähestymistapaa aiheeseeni. Vierailin myös heidän näyttelyssään keväällä 2008 Helsingissä, joten tuntuma esiinisiin on jokseenkin varmemman oloinen. Heidän lähestymiskantansa tarinaan tapahtuu usein esineen kautta, jonka ympärille halutaan sitoa oma maailmansa ja fantasianomaiset tapahtumansa. Inspiraatioita pursuaa kuitenkin myös jokapäiväisestä elämästä – artikkeleista, tarinoista, ehkä jopa vain yhdestä mielenkiintoisesta sanasta, minkä ovat sattuneet kuulemaan. Jokaisen esineen suunnittelu tuntuu olevan oma yksilöllinen tarinansa. Yhteistä kaikille on kuitenkin taiteilijoiden keskenäinen vuoropuhelu, jota käydään suunnittelun edetessä. Kranitzkyn&Overstreetin töitä olisi hyvinkin helppo analysoida tutkimukseni valossa, kunhan muistaa, että oikeaa lopputulosta ei ole olemassa.

Kolmantena esimerkkinä nostettakoon esiin John T. Ungerin teos "3 Billy Goats Gruff" (2006). Tämä teos on ehkäpä malliesimerkki siitä, miten en tahdo oman työni tulevan toteutetuksi. Pässit sillalla tuovat välittömästi mieleeni lähtökohtaisen sadun ilman minkäänlaista kyseenalaistusta tai liikettä. Teos varmasti palvelee omaa tarkoitustaan ja on mielestäni vallan hupaisa ja ihanakin, mutta se on hyvin yksiselitteinen. Toki siinä on otettu varmasti huomioon taiteilijan arvot käyttää kierrätysmateriaalia, tehdä aikaa kestävä taidetta kaikessa toimivuudessaan. Taiteilija itse kertoo käyttävänsä paljon sarjakuvan keinoja ja elementtejä töissään ja se näkyy kyseisessä objektissa vahvasti. Omat lähtökohtani haluan kuitenkin asettaa hieman erinäkökulman pariin ja saada esiin ehkä jotain yllätyksellisempää ja vuorovaikutteisempää. Kerronnallisissa keinoissa en näe tässä tapauksessa kovinkaan paljoa analysoitavaa – eihän se oikeastaan tarinaa kerrokaan, vaan on jonkinlainen "still-kuva" tapahtumasta.

Robin Kranitzky &
Kim Overstreet
"Genie" 1989
Mixed media brooch #1423
4" x 2 1/2" x 3/4"
Private collection

Henki haluaa vapautteen.
Hän on kuitenkin lamp-
puna vanki.
Henki laulaa tarinansa
-unelmansa

Auttajana
on hengen
luoma taulu
mielen maisemista,
joissa vapaus on
päällimmäisenä.
Toisaalta kuvan
voi tulkita myös
ikäväänäkin.

Unelmiensa valkokankaan
kautta henki voi elää
unelmaansa ja liidellä
vapaana rakkaansa
kanssa. Harhat kuitenkin
haihtuvat ja hengen
on palattava pulloonsa

Henki katsoo arvona
työn pinnasta. Se
taitaa pyytää, että
viimeinen toiveeni
olisi vapauttaa se.

Vapautus olisi hyvä
ja rakastettava teko
-hengen unelmien
täyttymys

5 suunnittelu

5.1 lähtökohtina

Valitsin toteutukseen ja käsiteltäväkseni Eino Leinin Helkavirsistä runon ”Pimeän Peikko”. Tärkeimpinä kriteereinä teksti sykehdytti minua itseäni. Lisäksi en ole ainakaan itse törmännyt runon kuvitettuun versioon, jolloin lähtökohtani ovat puhtaalla pöydällä. Käsiteltävissäni on suomalaisen kirjallisuuden klassikko, jolla on omaa ”henkistä pääomaa” ainakin omassa mielessäni lukijana.

Eino Leino

Heskovirsiä – toinen sarja

1974, s 95-98

Tuo tuima Pimeän peikko
tunsi auringon tulevan
Lapin tunturin laelle
keralla kevähän uuden.

Mietti murha mielessänsä:
“Minä auringon tapankin,
surmannen valonkin suuren yön pyhän
nimessä yhden, sydän-yöni synkeimmän.”

Peikot päiväyttä vihaavat.

Tuli tunturin laelle
revontulten roihutessa,
näki taivahan palavan,
hyrähti hymyhyn huuli:
“On iloni isommat, onpa
riemuni remahtavimmat
kuin juhlat valon jumalten
pidot, laulut päivän lasten.”

Yö oli aava ympärillä.

Kimmelsi kitehet yössä
kuin kirot sydämen synkän,
meri vankui valkeana
niinkuin paatunut ajatus,
kohosi luminen korpi
maasta kuolon-mahtavasta
kuin uhma urohon hyisen,
viha välkkyvän teräksen.

Tuo nauroi Pimeän peikko:
“Päivä, päätäsi kohota,
saat täältä sataisen surman, turman tut-
kaimet tuhannet!”

Näkyi kaukainen kajastus.

Tuo tunsi Pimeän peikko
sydämensä sylkähtävän,
tarttui päähänsä rajusti:
“Minne mieleni pakenet?”

Seijastuivat selvemiksi
taivon rannat, korven kannat, heijastuivat
heljemmiksi
synkeät sydänsopukat,
suihkiivat tuliset nuolet
päivän päästä nousevasta,
sattui vastahan vasamat
yöstä mielen valkenevan;
sini koitti päivän koitto
kuni peikon sielun koitto,
sini soi kevähän kannel

kuni peikon hengen kannel,
yhtyi toinen toisihinsa,
säihkyi yhtehen sätehet,
sointui yhtehen sävelet,
nousi kohti korkeutta,
puhki taivahan yheksän,
yli kaaren kymmenennen,
kunnes saapuikin kotihin,
korkeimman Isän ilohon,
Elon lempeimmän leponon,
Rakkauden rajattomimman.

Kuului kuoro yön povesta,
riemu päivän rintaluista:
“Pahin on parahan synty,
rumin kauneimman kajastus,
alin vain ylimmän aste.”

Mutta ihmiset sanoivat:
“Tuo on peikko mielipuoli,
vanki valkeuden ijäisen,
itse poikia pimeyden,
päivän virttä vierittävi!”

Heille taivahat hymyili.

Eikä hän ikinä saanut
enää jäistä järkeänsä,
kuoli pois keralla talven,
syöksyi veljenä vihurin
sydämehen päivän pätsin,
leimuhun Jumalan lemmen.

kuva 5

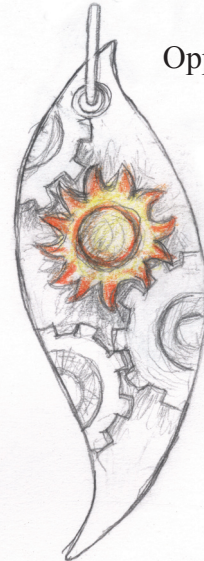
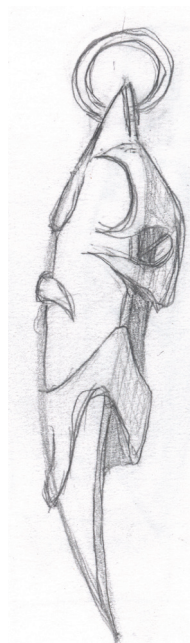
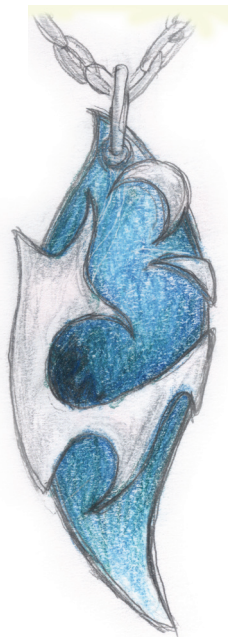
Runon mielenmaisema kuvakollaasina hahmoteltuna

5.2 ajatuksina

Esine tarinan representoijana on puhtaasti merkityksien muodostamista – Signifikointia. Muodon tulee edustaa jotain symbolista asiaa, joka tai jotka herättävät toisessa ihmisessä tuntemuksia. Tämä ajatus korostaa sitä, että muodon symbolit eivät aina välttämättä esitä näitä itsensä ulkopuolella olevia kohteita sellaisenaan, vaan tulevat aina edustetuksi muodossa. Suunnittelussani kävin vuoropuhelua esineeni kanssa siitä, kuinka paljon haluan antaa suoria viitteitä tarinaan, ja mitkä olisivat katsojalle ehkä alkuunsa tiedostamattomia, alitajuntaisia vihjeitä tarinan kulkuun. Kuinka edustaisin tunnelmaa ja ajatuksia muodossa ja mitkä olisivat ne elementit, joilla johdattaisin katselijan selkeästi oikealle polulle. Muodon luominen on tuottava toiminta, jolla lähestyä kertomusta. Toki joudun kertomaan tarinan ensin itselleni ja sen jälkeen vasta muille, joten tarinastanihan näin ollen muodostuu kolmannen käden kertomus lähtien aina kirjailijasta siirtyen minun tulkintani kautta kokijan tulkinnaksi. Tyyli vaikuttaa myös voimakkaana tekijänä lopputulokseen. Taiteilijalla voi olla joko kokonaan oma tyyliensä, tai hän voi omilla mausteillaan edustaa jotain tyyliisuuntaa. Jokatapauksessa jokaisella on oma tapansa nähdä ja luoda asioita ja mielestäni onkin tärkeää, ettei luoja kuin luoja kätke omaa tyyliänsä liiaksi. Aikomukseni on antaa omien käsieni jälkien näkyä.

Tutkimukseni pohjalta konkreettiseksi suunnaksi otin sadun osien käytön suhteuttamisen visualiseen järjestykseen. Otan tarinani ja paloittelen sen, luon jokaiselle osalle ”maisemansa” ja yhdistän ne kronologiseksi kokonaisuudeksi – visuaalisesti eheäksi tarinaksi.

Ongelma – paha peikko ei pidä päivästä

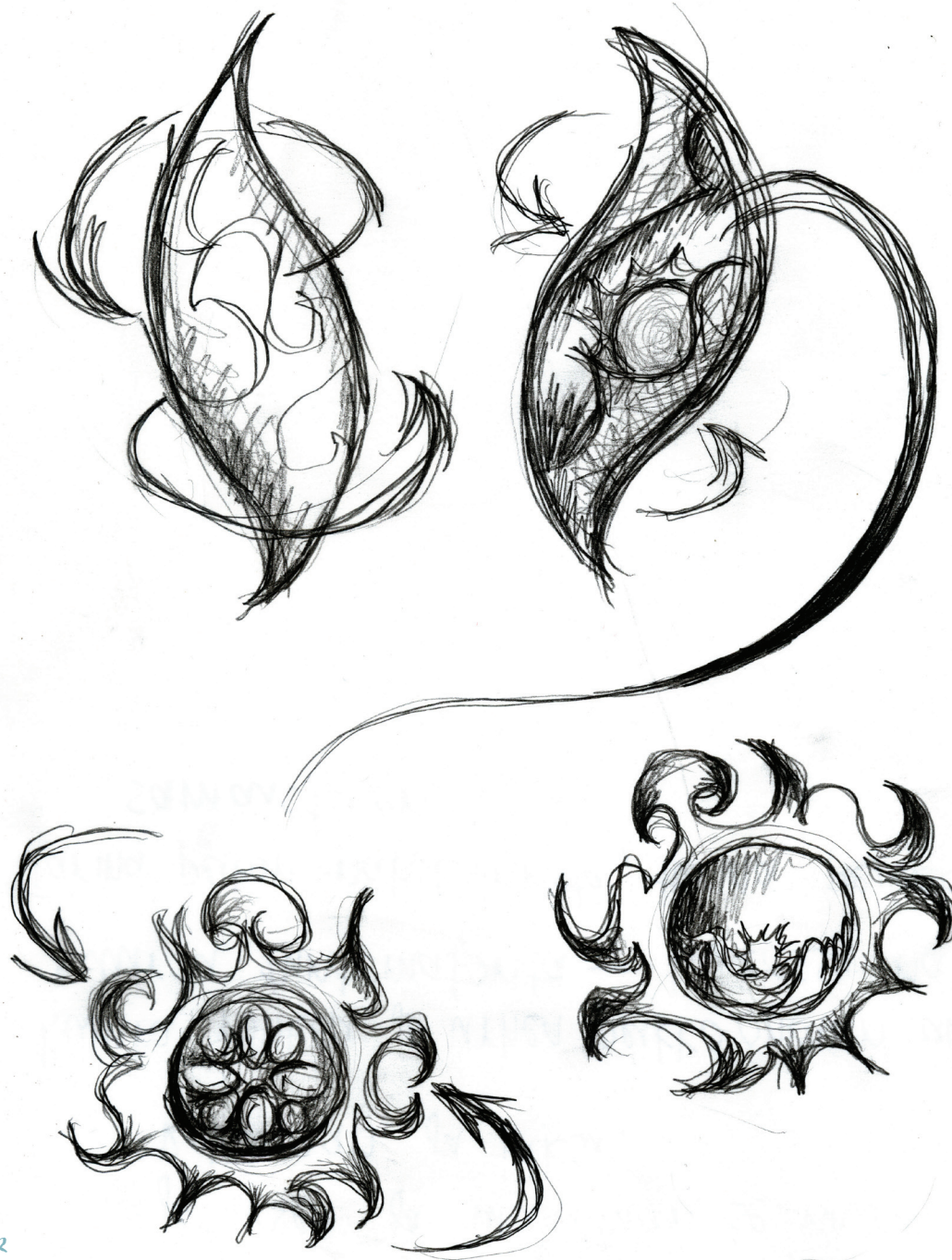
Auttajat ja esteet – peikko auttaa itse itseään ”luminen korpi kannoillaan”

Oppiminen – peikko huomaa voimattomuutensa

Kriisi ja ratkaisu – peikko menettää ”järkensä” ja tuntee sydämensä sykähtävän valolle

Muutos – peikko valaistuu ja päätyy taivahan pitoihin juhlimaan

Päähenkilö hyväksytään ja muita rangaistaan – pahin on parahan synty, lievää kummaksuntaa on kuitenkin ilmassa peikon takinkäännön vuoksi. Runon tulkinnassa on kuitenkin niin tragedian, kuin onnellisen lopunkin aineksia.

Etsin itselleni sopivaa menetelmää luonnostelulle siten, että siitä saisi tuloksia ja jotain hedelmällistä aikaiseksi. Ajatuksen synnyttäminen on minulle hankalaa, kun yritän liikaa ja mietin turhan paljon luonnoksien vaikutusta muihin kuin itseeni. Aivojen tyhjäys ja helpoimman mahdollisen työvälineen käsittely intuitiivisesti ja lopputuloksen esineongelman unohtaminen toivat onneksi ajatuksia esiin. Tehdä työtä itselleen, ei lopputulokselle.

Seuraavana dilemmana oli, kuinka tarina etenisi kronologisesti esineessä eteenpäin. Tarkoitukseni oli luoda koko tarina periaatteessa yhteen esineeseen ja alkuunsa luonnoksista kehkeytyi ajatus sarjakuvamaisesti etenevästä esineestä, jossa on omat tunnelmaflashinsa eri tilanteista. Visuaalinen järjestys olisi tällöin selkeä jatylsä. Palastelin tarinaa hieman ja mieleeni tulivat venäläiset maatuska-nuket. Tällaisessa mallissa tarina ei voi hyppiä tai oikoa kurkistamalla loppuun ja tietty yllätyksellisyys säilyy ja tunnelmat ovat mielestäni helpommin tuotavissa esiin, kun edellinen kuvaelma on visuaalisesti hylättävä, jotta uuden ilme on nähtävissä. Mallin visuaalinen järjestys korostuu ja on helposti paloitetavissa sadun eri osien mukaisesti, kuitenkin sitoen kokonaisuuden fyysisesti kasaan. Lisäksi tila on aina kiehtonut minua koruissa, joten ajatus tukee myös omaa visuaalista mieltymystäni. Lopullinen visuaalinen järjestys etenee kronologisesti sitä mukaa, kun esineen uudet puolet ovat nähtävissä ulkoa sisäänpäin.

Mittasuhteet valikoituivat koruun kerronnan toimivuuden puolesta, sekä ajatuksesta, että työn katselija voisi ehkä kuvitella itsensä hieman pienemmäksi – lapsen saappaisiin - sitä katsoessaan. Pienen pieni Liisa Ihmemaassa efekti. Myös arvoperspektiivin käyttäminen asioista, jotka koen tärkeiksi, toimivat ilmaisun keinona, samoin kuin koen värivalintojen olevan hyvin tärkeitä korostaessani muutosta ja tunnelmia ja niiden liikkuvuutta.

6 toteutus

Valmistin varsinaisen esineen hopeasta (925) sen ollessa tuttu ja siten luonnollinen materiaalivalinta. Värit ja elon työhöni toivat turkoosi emalointi, kaksi sitriiniä, sekä osittainen kultaus. Luonnoksieni toteutus muuttui jonkin verran työn edetessä fyysisesti. Alkuperäinen muoto ei olisi toiminut kolmiulotteisena ihan ajattelemallani tavalla sen ollessa myös äärimmäisen haastava jo muutenkin haastavan emaloinnin kera. Messinkisten kokeilujen jälkeen päädyin lopulliseen pelkistetympään muotoon, jonka toteutin prässäämällä. Valitsin selkeät ja helpot tekniikat, jotka kuitenkin muutaman mutkan jälkeen muuttuivat ”jos sitten kuitenkin”-pohdinnan tuloksena hieman hankalemmiksi ja päinvastoin.

"Pimeän Peikko" 925 hopea, emali, sitriini, 69x39mm 90.3g

1 Alussa kaikki on hyvin. Yön aavan ympäröimänä peikko on tyytyväinen oloonsa lumisen korven kainalossa. Ongelmana on ihmisen, katsojan pettämätön uteliaisuus kurkistaa kääntöpuolelle - päivän puolelle. Väistämättömään tulevaan.

2 Luminen korpi kannoillaan päivä koetetaan kietoa sataiseen surmaansa, turman tutkaimiin tuhansiin. Yöstä puhurin lailla kulkevat lumiset tuulet koettavat auttaa peikkoa.

3 Aurinko nousee. "Heijastuivat heljemmiksi synkeät sydänsopukat" Talven ja pimeän lumet sulavat mielistä. Muutos on täydellinen ja väistämätön. Auringon vankila on vakaa, mutta tuomittu pettämään.

4 Päivä paljastaa juhlat valon jumalten pidot, laulut päivän lasten. Todellisuus valkenee, tappio kolkuttaa. Tuo tunsit Pimeän peikko sydämensä sylkähtävän, tarttui päähänsä rajusti: "Minne mieleni pakenet?" Värit, tunnelma, suhtautuminen ja mittakaava muuttuvat.

5 Vanha unohdetaan ja uusi hyväksytään tilalle.

6 Rauha palaa. Peikko pyörittää päivänvirtää. Aina ja ikuisesti. Ei enää koskaan palannut omaksi itsekseen jäisen järkensä kera. Vaan jokin sen sisällä kuoli muutoksen myötä. Aurinkoon jäi peikon sieluparka. Hienot ja ihanat ovat päivän pidot, mutta lienevätkö ne kuitenkaan pimeän peikkoja varten? Kivettynein kasvoin peikon siluetti rajaa taivaanrantaan.

T päätös- sanat

Jälkeenpäin tarkasteltuna projektini yllätti minut laajuudellaan, mutta lopputulos säilyi kuitenkin varsin eheänä. Koen tehneeni omalla kentälläni niin henkilökohtaisesti, kuin ammatillisesti jotain uutta, mikä ei ole helpoin tehtävä ainaakaan itselleni. Työskentelyni lähtökohta tuottaa muotoilultaan perusteltu esine omia näkemyksiäni ja kokemuksiäni heijastaen eteni vauhtiin päästyään johdonmukaisesti kohti päämääräänsä. Ajan antaminen työlle tuntui joinakin hetkinä liioitellulta, mutta halusin tehdä työni rauhassa ja huolella, ja se palkittiin. Toisaalta suurimmat ongelmat ajan kanssa olivat työn määrittämisessä, missä toimeksiantajat yleensä asettavat selkeät lähtökohdat eikä tekemäni intuitiivinen intressieni tutkiminen ole tarpeen.

Tutkimuksellinen osio itsessään muodostui yksisuuntaiseksi tieksi - Olisin mielelläni halunnut kaavastani sovellettavan mallin myös toiseen suuntaan analyysimallina. Reflektiivisenä arviona tutkimukselleni. Tämä ikävä kyllä osoittautui kovin haastavaksi niin löytyvän esineistön vähyden vuoksi, kuin senkin, että mallini talloi omia varpaitaan takaperin edetessään. En myöskään väitä, että olisin seurannut tutkimuksiani kirjaimellisesti luomistyössäni. Pikemminkin se toimii vahvana punaisena lankana läpi prosessin.

Visuaalisen järjestyksen kokeminen voi olla haasteellista vain minun kirjoitelmieni pohjalta. Elämystä on jokseenkin hankala pukea sanoiksi, sen oivaltaminen kuitenkin oli minulle avaavaa ja tärkeää työni kannalta. Harmillista, että "Katseen Voima" teoksena tuntuu olevan hieman tuntematon alallamme. Kenties kuitenkin sen sisällön oivalluksen kautta, myös muilla muotoilun alan tekijöillä olisi avaimet tarinankerrontaan esineissä opinnäytetyöni viitoittamana. Periaate muuten kun on helposti sovellettavissa eri tarinoinhin ja tulkintoihin niistä varsin yleisellä tasolla. Tämän koenkin ehkä suurimpana saavutuksena opinnäytetyössäni.

Fyysinen tuotokseni vastaa tarkoitustaan ja ajatuksiani. Kuten jo mainitsinkin, se saa myös mielestäni muotoilullisesti vahvan tuen tekemästäni pohjatyöstä. Syvällistä pohdintaa olen huono oman peikkoni taipaleesta tekemään pohdittuani sen matkaa itse jo kovin pitkään ja perspektiivini ollessa kovin tiiviisti kiinni omassa näkemyksessäni. Itseasiassa koetan välttää liiallisen analyysin tekemistä työstäni. Haluan katselijalle tulkinnanvapauden. Kädestä pitäen tiedon syöttäminen on vastoin työskentelyni lähtökohtia. Mitä koettavaa missään teoksessa on, jos sitä ei saa tulkita omalla tavallaan? Koen jokatapauksessa onnistuneeni muotoilullisessa haasteessa ja ylittäneeni selkeitä esteitä ja maneereja omassa suunnittelussani.

Jatkotutkimuksellisesti työni antaa hyvinkin väljiä mahdollisuuksia edetä. Jos kuitenkin itse olisin työhön uudelleen tarttumassa, mielenkiintoni saattaisi kohdistua pääasialisesti tutkimukseni alkulähteisiin ja eri polkuihin, jotka haarautuivat valitsemastani tiestä jo varhaisessa vaiheessa. Tottahan toki myös konkreettinen suunnitteluprosessi saisi uusia uria ja erilaisia ratkaisuja uudelleentoteutettuna. Totaalisen loppuun asti hiottuna en fyysistä työtäni näe. Hyvä pohja se kuitenkin on mahdolliselle tulevalle ja konkretisoi kuitenkin sitä koskeneen ajatustyön.

Itse koen työni aikana kasvaneeni ammatillisesti ja saaneeni uusia näkökulmia. Oli hienoa saada tuntumaa siihen, mikä oikeasti kiinnostaa. Aikaisemmin omiin intresseihin tarttuminen on ollut jotenkin hankalasti käsiteltävää ja pintapuolista. Nyt todella löysin mielestäni jotain esittelemisen arvoista oman aiheeni sisältä. Fyysisen tuotteen valmistukseen valitsin selkeät ja helpot tekniikat, mutta myös joitain yksityiskohtia, joita en ennen ole kokeillut. Olenkin varsin tyytyväinen oppiessani jotain uutta myös tekemisen puolella.

8 Sähitteet viitesähitteet

- Korolainen, Tuula. 2001. Kirjaseikkailu – lasten ja nuorten kirjallisuuden opas. Hämeenlinna: Karisto.
- Lehtonen, Mikko. 2000. Merkitysten Maailma. Tampere: Tammerpaino.
- Larsen, Abigail. 2005. Object, Narrative – Three stories from the Larsen archives. Portland, Oregon: Ailuros Kosmikos.
- Leino, Eino. 1974. Helkavirsiä. Keuruu: Otava.
- Seppänen, Janne. 2001. Katseen Voima – kohti visuaalista lukutaitoa. Tampere: Gummerus.

Kirjallisuus/muu

- Apo, Satu. 1986. Ihmesadun Rakenne. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisut.
- Autio, Eero (toim.). 2000. Kotkat, Hirvet, Karhut. Jyväskylä: Atena.
- Biedermann, Hans (toim.). 2002. Suuri Symbolikirja. Helsinki: WSOY.
- Cotterell, Arthur. 2006. Mytologia. Indonesia: Parragon.
- Fagan, Brian M.(toim.). 2005. Muinaisen Maailman Suuret Salaisuudet. Helsinki: Otava.
- Ilmonen, Anneli (toim.). & Talvitie, Jyrki K.(toim.). 2001. Kultakruunu ja Höyhenviitta. Tampere: Tampereen Taidemuseo
- Kettunen, Ilkka. 2001. Muodon Palapeli. Helsinki: WSOY.
- Overstreet, Kim. & Kranitzky, Robin.
- Unger, John T.
- Wikipedia. Trajan's Column. http://en.wikipedia.org/wiki/Trajan's_Column. 19.2.2009.
- Ylönen, Hilikka. 1998. Taikahattu ja Hopeakengät – sadun maailmaa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjasto.
- Ylönen, Hilikka. 2000. Lohditut Linnut – satujen merkitys lapselle. Tampere: Tammi.

Kuvat

11.12.2008

kuva 1 ja 2:

http://en.wikipedia.org/wiki/Trajan's_Column

kuva 3:

http://www.johntunger.com/narrative_sculpture/index.html

kuva 4:

<http://www.kranitzky-overstreet.com/gallery/broochcode/Genie.html>

kuva 5:

<http://www.freewebs.com/animetigers/metsa.jpg>

http://www.luontokuva.org/media/vlk/2005/galleria/Stranden_Juha_Metsa_palaa.jpg

http://www.biomi.org/0/kuvia/nupurin_metsa/metsa1-pieni.jpg

<http://dwww01.morning.fi/files/images/talvi2.jpg>

http://blog.franto.com/wp-images/wallpaper_winter_freeze_small.jpg

<http://www.lowimpactliving.com/blog/wp-content/uploads/2008/12/oak-king-winter-solstice.jpg>

http://communitiesonline.homestead.com/files/troll_2.jpg

<http://img291.imageshack.us/img291/1712/troll1sk2.png>

<http://www.phys.unsw.edu.au/~tonyt/dome%202003/melting%20ice.JPG>

<http://mudsmith.net/melting.jpg>

http://i.pbse.com/o6/91/43791/1/72979821.Q7UPZT5U.6EET7687_Aletsch_glacier_melting_ice.jpg

http://www.got-goblins.com/goblins_img_Goblin4.gif

<http://mythicmktg.fileburst.com/war/us/home/images/newsletter/global/2006/GoblinShaman.jpg>

<http://www.exponent.com/files/Uploads/Images/Biomechanics/burn.jpg>

http://z.about.com/d/space/1/5/Y/Q/sun_tour.jpg

http://www.freefoto.com/images/15/78/15_78_6---Rays-of-Sunshine-against-a-dramatic-black-sky_web.jpg

http://weathersavvy.com/desert1_OPT.jpg

<http://www.winsite.com/info/images/3100000037557/heart-on-fire-screensaver-screenshot.jpg>

<http://cardiophile.com/wp-content/uploads/2008/01/broken-heart.jpg>

http://www.vastavalo.fi/albums/userpics/10099/thumb_rolex2.jpg

<http://www.samcom.fi/Ratkaisut/headerImage/koneisto550x250.jpg>

<http://www.freepicturesfreepictures.com/free-pictures-green-forest-sunshine-bb30.jpg>

<http://www.tulikansa.com/tk%20tim%20wessman.jpg>

Muut kuvat ja piirroksset Liisa Koskela